

Narodne
priče

© Copyright Beograd, 2012

Naslov originala
NARODNE PRIČE

Izdavač
Lento d.o.o.

Za izdavača
Zoran Samardžić

Tekst priredila
Olivera Grbić

Urednik
Zoran Samardžić

Lektura i korektura
Nevena Čović

Ilustracije, tehničko uređenje i korice
Goran Grbić

Štampa
Neven, Zemun

Tiraž
1.000 primeraka

ISBN 978-86-88003-52-0

Narodne priče

*Tekst priredila: Olivera Grbić
Ilustracije: Goran Grbić*

лентол

Beograd, 2012

Sadržaj

BAŠ-ČELIK	6
ZMIJA MLADOŽENJA	26
ZLATNA JABUKA I DEVET PAUNICA	30
ČARDAK NI NA NEBU NI NA ZEMLJI	40
U LAŽI SU KRATKE NOGE	42
U CARA TROJANA KOZJE UŠI	48
NEMUŠTI JEZIK	50
ZLA ŽENA	54
SVETI SAVA I ĐAVO	56
ĐAVO I NJEGOV ŠEGRT	58
MILOŠ I DIVONJA	60
DETE SA DEVET ČIRAKA	64
USUD	66
LAŽ ZA OPKLADU	73
KRALJ I ČOBANIN	77
ZLATORUNI OVAN	80
BIBERČE	86
ĆELA	88
ERO I KADIJA	91
KREPAO KOTAĆ	93
GRBO I KRALJ ĐAVOLSKI	94
PRAVA SE MUKA NE DA SAKRITI	106

BAŠ-ČELIK

Bijaše jedan car i imadaše tri sina i tri kćeri.

Kad ga već starost obuzme, dođe vreme da umre. Na samrtni dozove sinove i kćeri svoje, pa sinovima preporuča da svoje sestre udaju za onoga koji prvi dođe i zaprosi ih. »Udajte ih«, reče, »tako ne bili prokleti.« Potom car umre.

Posle njegove smrti jednu noć stane neko na vratima lupati: zadrma se celi dvor, neka huka, vriska, pevanje, sevanje, rekao bi čovek sama vatra oko dvora sipa. U dvoru se poplašiše i stanu od straha drhtati. Najedanput neko progovori:

— Otvorite, carevići, vrata!

Na to kaže najstariji sin carev:

— Ne otvarajte!

Srednji reče:

— Ne otvarajte nipošto!

Ali najmlađi reče:

— Ja ću da otvorim vrata — pa skoči i vrata otvori.

Kako vrata otvori, nešto uđe u dvor od čega nisu mogli videti drugo

ništa osim vatre da sipa, pa progovara:

— Ja sam došao da vam prosim sestru najstariju, i to sad ovaj čas da je vodim, jer ja ne čekam, niti ću više doći da je prosim, pa mi sad odgovor dajte, ili je date ili ne date, hoću da znam.

Kaže najstariji brat:

— Ja je ne dam. Kako ću je dati kad ne znam šta si i otkuda si? Noćas došao, hoćeš odmah da je vodiš, pa ne znam ni de bi išao sestri u pohode.

Srednji kaže:

— Ja ne dam sestre noćas da se vodi.

Ali najmlađi kaže:

— Ja je dam, ako je vi ne date; zar ne znate šta je naš otac kazao? — pa sestru uhvati za ruku i dajući je reče: — Neka ti je sretna i čestita!

Kad im sestra preko praga pređe svi u dvoru padnu po zemlji od

straha. Seva, grmi, tutnji, puca, ceo se dvor stane ljuljati, no to prođe, i sutra osvane dan. Kako svane, oni odmah stanu gledati da li ima kakvoga god traga kud je ona sila išla od dvora carskog, ali se ništa znati ne može; nigde nikakoga ni traga ni glasa.

Druge noći u isto vreme stane opet onavka sila, huka i piska oko dvora carskog, i neko počne na vratima govoriti:

— Otvorte, carevići, vrata!

Oni se prepadnu i otvore vrata i neke sile strahovite počnu govoriti:

— Dajte devojk, srednju sestru, mi smo došli da je prosimo.

Kaže najstariji brat:

— Ja je ne dam.

Srednji kaže:

— Ja ne dam sestre naše.

Ali najmlađi kaže:

— Ja je dam; zar ne znate šta je otac naš rekao? — pa uzme sestru za ruku i dajući je reče: — Evo, neka vam je sretna i čestita!

I ona sila s devojkom otide.

Sutradan, kako svane, odu braća oko dvora da traže traga da li se što god znati može kud je ona sila otišla, ali ništa na ovom svetu nije se moglo doznati kao da nije ni dolazila.

Treće noći u ono isto doba opet se zatrese iz temelja dvor od velike sile i tutnjave, i neki glas poviče:

— Otvori vrata!

Carevi sinovi skoče i otvore vrata, uđe neka sila pa poviče:

— Dođosmo da prosimo vašu najmlađu sestru. — Stariji i srednji brat poviču:

— Ne damo je ove treće ponoći, zaišta, moramo bar za ovu najmlađu sestru znati kuda je dajemo i za koga je dajemo, da je možemo posetiti kao sestru svoju.

Na to reče brat najmlađi:

— Ja je dajem, ako je vi ne date; zar ste zaboravili šta je otac na samrtni nama preporučio, to nije davno bilo? — pa uze devojk za ruku govoreći: —

Evo, vodi je, pa neka ti je sretna i vesela!

A ona sila onog časa otide s velikom hukom. Kad sutradan svane, braća se veoma zabrinu šta se učini s njihovim sestrama.

Pošto prođe dosta vremena, stanu se braća jedanput među sobom razgovarati:

— Mili bože, kakvog čuda! Šta se učini s našim sestrama, kad ne znamo ni traga ni glasa kud odoše i za koga se udadoše!

Najposle jedan drugom reče:

— Da idemo sestre naše potražiti.

I odmah, stanu se opreмати sva tri brata, uzmu novaca za put, pa pođu tražiti sestre svoje. Tako putujući zaiđu u jednu planinu i celi dan putovahu. Kad se mrak uhvati, oni se dogovore da treba vode biti tamo de budu zakonačili, pa to i učine; dođu jednom jezeru, pa tu konak učine i sednu večerati. Kad pođoše da spavaju, onda reče najstariji brat:

— Vi spavajte, a ja ću stražu čuvati.

Tako ona dva mlađa brata zaspu, a najstariji ostane stražu čuvati. Kad bi neko doba noći, zaljulja se jezero, on se jako prepadne kad vide da nešto od sredine ide upravo njemu: to je bila aždaja strahovita sa dve uši, pa juriš na njega učini, no on potegne nož i udari je i glavu joj odseče, pa uši obe odseče i k sebi ih u džep ostavi, trupinu i glavu baci u vodu natrag. U tom svane; ali braća još spavahu, ništa nisu znali šta je najstariji brat učinio. On ih probudi, a ne kaže im ništa.

Odatle se podignu i stanu putovati dalje. Kad se mrak počne približavati, stanu oni jednako govoriti da treba gdegod blizu vode zanočiti, i sami se uplaše, jer su zaišli u neke opake planine. Dođu jednome malom jezeru, gde će prenočiti; nalože vatru i što su imali večeraju, potom pođu spavati. Tada veli onaj srednji brat:

— Vi spavajte, ja ću noćas čuvati stražu.

Ona dva
zaspū, a on ostane
da čuva stražu. Uje-
danput se zljulja jezero,
kad imaš šta i videti! Aždaja sa dve
glave, pa juriš da ih sva tri proždere;
ali on skoči i izvadi nož, dočeka aždaju
i odseče joj glave obe; potom odseče uši i
sebi ih u džep ostavi, a ostalo baci u jezero.
No braća za to ništa ne znaju, jer oba spava-
hu do bele zore. Kad osvanu, onda srednji
brat poviče:

— Ustajte, braćo, svanulo je!
A oni odmah skoče, opreme se i pođu da-
lje putovati, ali nisu znali ni de su ni u kojoj
zemlji. Velik strah ih spopadne da u ovoj ze-
mlji od gladi ne poskapaju, pa se stanu bogu
moliti da naiđu na sela ili varoši jer već treći
dan putuju po istoj pustinji i nigde kraja vi-
diti ne mogaše. Najposle dođu porano opet
kod jednog velikog jezera, i dogovore se da
dalje ne putuju, nego kod jezera da prenoće,
»jer — kažu — može biti, ako dalje odemo,
da vode ne nađemo de bi mogli zanoćiti«,

pa tako tu i ostanu. Nalože vatru veliku, večeraju i sprema se da spavaju. Onda najmlađi brat reče:

— Spavajte vas dvojica, noćas ću ja stražu čuvati, — te tako ona dvojica legnu i zaspu, a najmlađi najbolje gledaše oko sebe i često na jezero pažnju obraćаше.

Prođe neko doba noći, dok se svo jezero stade ljuljati, pljusak od jezera udari po vatri i zagasi je polovinu, on potegne sablju pa stane do same vatre, al' eto se pomoli aždaja sa tri glave, pa na braću jurnu da ih sva tri proždere. No najmlađi brat bude junačka srca, ne budi braću svoju, nago srete aždaju, pa je udari triput i sve tri joj glave odseče, potom odmah uši odseče i ostavi ih sebi u džep, a trupinu baci u jezero. Dok je on to činio, vatra se od onog velikog pljuska ugasila sasvim. Onda on, ne imajući čim vatru potpaliti, a braću ne htede buditi, pođe unaokolo ne bi li štogod videti mogao, ali nigde ništa. Najposle, popne se na jedno drvo visoko, pa kad dođe do vrha, pogleda na sve strane ne bi li štogod videti mogao. Gledajući tako dugo, opazi vatru da se sjaji, pa mu se učini to blizu, skinе se sa drveta, pa pođe da vatru donese i kod braće naloži. Tako je dugo išao, sve mu se činilo blizu, kad najedanput dođe u jednu pećinu, u pećini gori velika vatra i tu ima devet divova, pa natakli dva čoveka te ih peku uz vatru, jednog sa jedne a drugog sa druge strane vatre. Kad to carev sin vide, jako se prepadne, vratio bi se, ali se ne može, nema se kud kamo. Onda poviče:

— Dobar večer, moja družino, ja vas tražim odavno.

Oni ga dobro dočekaju i kažu:

— Bog ti pomogao, kad si nam drug! On odgovori:

— Vaš doveka ostajem i za vas ću moj život dati.

— He — kažu — kad ti misliš naš drug da budeš, hoćeš li ti ljude jesti, i s nama u četu ići?

Odgovori carević:

— Hoću, šta god vi radite, to ću i ja raditi.

— E vala, dobro kad je tako, sedi!

Pa svi posedaju oko vatre, pa počnu jesti meso. S njima i carević jede, ali im oči zavarava pa baca meso preko sebe, tako divovi pojedu sve; pa onda rekoše:

— Hajde da idemo u lov, jer sutra treba jesti.

Odatle pođu svih devet i carević deseti.

— Hajde — kažu mu — ovde ima jedan grad i u njemu car sedi, odatle se mi hranimo već ima tome više godina.

Kad se blizu grada primaknu, onda izvade dve jele s granama iz zemlje pa ih ponesu sa sobom, a kad dođu do grada, jednu jelu prislone uz bedem i poviču careviću:

— Hajde — kažu — ti penji se gore na bedem da ti ovu drugu jelu dodamo, pa je uzmi za vrh i prebaci je u grad, a vrh joj zadrži kod sebe, da se skinemo niz nju dole u grad.

On se popenje, pa onda reče njima:

— Ja ne znam šta ću i kako ću, ne umem, nego hodite koji od vas da mi pokažete kako ću je zadržati.

Jedan se od divova uspenje, uhvati za vrh od jele i preturi je u grad, a vrh joj zadrža kod sebe. Kad se on tako namesti, onda carev sin trgne sablju pa ga dohvati po vratu te mu odseče glavu, a div padne u grad. Onda on reče:

— E, sad hajdete jedan po jedan redom da vas ja ovamo spustim.

Oni, ne znajući šta je s onima gore na bedemu bilo, pođu jedan po jedan, a carević njih sve po vratu, dok svih devet poseče, pa se skinе niz jelu i polako siđe dole u grad. Onda pođe po gradu una-krst, ali nikog živog da čuje, sve pusto! Sam u sebi pomisli: »To su sve divov poneli i pojeli!« pa onda, dugo po gradu tumarajući, nađe jednu kulu visoku, i vidi de u jednoj sobi sveća gori. On

otvori vrata, pa uz kulu te u sobu. Kad tamo, al' ima šta i videti: soba ukrašena zlatom i svilom, u njoj nema nikog do jedne devojke, a ta devojka leži na jednom krevetu pa spava. Čim carevic uđe u sobu, stade gledati devojku, kako je vrlo lepa. U isto vreme opazi da ide jedna velika zmija niz duvar, tako se pružila da joj je glava više glave devojčine bila blizu, pa se izdigne i odjedanput pokuša devojku za čelo da ujede. Onda on pritrči, pa izvadi mali nož, i pribode zmiju u čelo

uz duvar, pa onda ovako progovori: »Da bog da da se ovaj moj nožić ne da nikom izvaditi bez moje ruke!« pa onda pohita da se natrag vrati. Pređe preko bedema, uz jelu se uspe-
nje i niz jelu siđe na zemlju. Kad dođe u pećinu de su divovi bili, uzme vatru, pa potrči i dođe braći de ih još zastane da spavaju. On vatru naloži, a sunce utom ograne i svane; onda braću izbudi te ustanu i pođu dalje.

Istog dana naiđu na put koji vodi
tome gradu. U tom je gradu živio jedan
silan car koji je svakoga jutro šetao u
grad i tužno suze prolivao što mu divovi
pojedoše narod, pa se sve bojao da mu
i ćerka jednom ne bude pojedena; zato
porani istoga jutra pa stane gledati
po gradu, a grad opusteo, već je
malo naroda još ostalo, pa
oda tamo-amo po gradu,
kad najedanput vidi
neke jele onako

čitave iz zemlje izvađene pa uz bedem
prislonjene, a kad dođe bliže, ima čudo
i videti: devet divova, baš onih nekoliko
krvnika, a svima glave posečene. Kad car
to vidi, jako se obrađuje, a svet se skupi i
boga stane moliti za zdravlje onoga koji
ih je posekao. U, isto vrijeme dodoše i
sluge iz dvora carskoga i jave caru kako
je htela zmija da njegovu ćerku ujede.
Kako to car čuje, odmah ode u dvor pa
pravo u sobu svojoj kćeri, kad tamo, vidi
zmiju pribodenu uz duvar, pa pokuša

sam nož da izvadi iz duvara, ali nije mogao.

Onda car dade zapovest na sve strane po njegovom carstvu i oglasi ko je divove pobio i zmiju pribo, neka dođe da ga car obdari velikim darom i da mu ćerku za ženu dade. To se oglasi po celom carstvu njegovom i car zapovedi da se glavne kafane po velikim drumovima postave, pa svakoga putnika da pitaju nije li doznao ko je divove pogubio, pa kad koji čuje za tog čoveka, da caru javi, a taj čovek neka dođe caru, da ga car obdari. To se tako po carevoj zapovesti i učini, kafane postavile na glavne drumove i svakog putnika pitali bi i za to kazivali mu.

Posle nekog vremena trojica carskih sinova, tražeći sestre svoje, dođu u jednu od tih kafana da zanoće, te učine tu konak, a posle večere dođe kafandžija i u razgovoru s njima stane se faliti koliko je on junaštva počinio, pa onda zapita njih:

— A jeste li i vi štogod učinili dosad?

Onda otpočne najstariji brat govoriti:

— Kad sam pošao s mojom braćom na put, i prvu noć kad smo hteli konačiti kod jednog jezera, kad braća moja oba spavahu a ja čuvah stražu, najedanput aždaja pođe iz jezera da nas proždere, a ja onda izvadim nož i odsečem joj glavu: ako ne verujete, evo joj uveta od glave! — pa izvadi uši i na sto ih baci.

Kad to ču onaj srednji brat, i on reče:

— Ja sam, kad sam čuvao stražu na drugom konaku, posekao aždaju sa dve glave: ako ne verujete, evo uveta od obe glave! — pa izvadi uši i njima ih pokaže.

Onaj najmlađi ćuti. Poče ga kafandžija pitati:

— Bogme, momče, tvoja su braća ju-

naci, a da čujemo jesi li i ti štogod učinio od junaštva?

Onda najmlađi brat počne da priča:

— I ja sam nešto malo učinio. Kad smo zanoćili onu noć kod jezera u pustinji, vi ste, braćo, spavali, a ja sam čuvao stražu. Kad bi neko doba noći, zaljulja se svo jezero i izađe troglava aždaja i htela da nas proždere; onda ja izvadim sablju i glave joj sve tri odsečem: ako ne verujete, evo šest uveta od aždaje.

Tome se i sama braća začude, a on nastavi priču:

— U tome se vatra ugasi, a ja pođem da vatre potražim. Tumarajući po planini, nađem u jednoj pećini devet divova — i tako im sve po redu kaže šta je učinio, i svi se tome čudu začudiše.

Kad to kafandžija čuje, brže potrča i caru sve javi, a car mu dade mnogo novaca, pa brže pošalje svoje ljude da sva tri careva sina njemu dovedu. Kad oni iziđu pred cara, car zapita najmlađega carevića:

— Jesi li ti sve to čudo u ovome gradu počinio, divove isekao i kćer svoju od smrti sačuvao?

— Jesam, čestiti care — odgovori najmlađi carević.

Onda mu car dade svoju kćer za ženu, i dopusti mu da je on prvi do njega u carstvu, a onoj dvojici starije braće reče car: »Ako hoćete, i vas ću oženiti, pa vam dobre dvore sagraditi«, no oni njemu kažu da su oženjeni obojica, i celu mu istinu otkriju, kako su pošli da sestre svoje traže. Kad car sve to čuje, zaustavi samo onog najmlađeg kod sebe kao zeta, a onoj dvojici dade dva džaka novaca, i tako oba starija brata vrata se svome dvoru i u svoje carstvo.

Onaj najmlađi je stalno razmišljao o svojim sestrama, i htjede da ide da ih traži, ali mu je opet bilo žao ostaviti svoju ženu, a i car mu to ne dade učiniti, i tako on za sestrama svojim stalno tugovaše. Jednom car pođe u lov, a njemu kaže:

— Ostani ti tu kod dvora i evo ti devet ključeva, čuvaj ih kod sebe; možeš — kaže — da otvoriš tri-četiri odaje, tamo ćeš videti

da ima i srebra i zlata, oružja i mnogih drugih dragocenosti, naposljetku možeš otvoriti svih osam odaja, ali devetu da se nisi usudio nipošto otvoriti, jer — kaže — ako to učiniš, zlo ćeš proći.

Onda car ode, a zeta ostavi kod kuće. Ovaj, čim car otide, otvori jednu, pa drugu sobu, i tako redom svih osam soba, i vidi u njima svakojake dragocenosti; naposljetku, kad dođe i na vrata od devete sobe, reče u sebi: »Ja sam mnogo čuda preturio, a sad da ne smem otvoriti ovu sobu!« — pa i tu sobu otvori. Kad uđe unutra, ima šta i videti! U sobi jedan čovek do kolena u gvožđe zakovan i ruke do lakata zakovane obe; na četiri strane imadu četiri direka, a od svakoga direka ima po jedan lanac od gvožđa, i tako su krajeve svoje sastavili pa onamo čoveku oko vrata obavili. Toliko je tvrdo okovan bio da se nije mogao nikako micati. Pred

njim je bila jedna česma, na zlatnom čunku izvirala, i tako sliva se pred njim u jedno korito zlatno. Blizu njega stoji jedna činija ukrašena dragim kamenjem. Čovek bi hteo da vode pije, ali ne može da dohvati. Kad carević sve to vidi on se veoma začudi, pa se trgne malo natrag, a ovaj čovek progovori:

— Hodi unutra kod mene, zaklinjem te bogom.

Ovaj uđe unutra kod njega, onda mu ovaj čovek reče:

— Daj učini dobro delo, te mi daj malo vode da popijem, i znaj da ćeš od mene za to dobiti na dar još jedan život.

Carević se promisli: »Šta ima bolje nego da dobijem dva života? Pa uzme činiju, i da mu punu vode, te ovaj popije. Onda ga carev sin upita:

— Kako se ti zoveš?

Ovaj odgovori:

— Ja se zovem Baš-Čelik.

Carević pođe ka vratima, a ovaj ga stane moliti:

— Daj mi i drugu činiju vode, pa ću ti pokloniti i drugi život.

Carević pomisli: »Sad dva života da mi pokloni, a treći imam, to je čudo veliko!« pa uzme činiju te mu dade, a ovaj popije. Carević pođe da vrata zatvara, a Baš-Čelik reče:

— O junače, vrati se kod mene, kad si već dva dobra učinio, učini i treće, daću ti i treći život. Uzmi ovu činiju, natoči je, pa mi uspi na glavu, a ja ću ti za to što mi vodu uspeš na glavu dati i treći život te živi.

Kad carević to čuje, povrati se natrag, uzme činiju, pa natoči vode i uspe mu na glavu. Kako mu voda pospe glavu, u onaj mah prsnuše alke oko vrata, i sve gvožđe koje je Baš-Čelika držalo. A Baš-Čelik skoči kao munja, pa raširi krila, poleti, i u isto vreme uzme pod krilo carevu ćerku, ženu njegova izbavitelja, i tako najedanput iščezne iz očiju. Sad da vidiš čuda: prepadne se on od cara! U tom car dođe iz lova, kaže mu zet njegov sve po redu, car se odmah u brigu dade, pa mu reče:

— Zašto tako učini? Jesam li ti kazao da ne otvoriš devetu sobu?

Carević mu odgovori:

— Nemoj se srditi na mene, ja ću da idem da Baš-Čelika tražim i da vratim moju ženu.

Onda ga car stane od toga odvrćati:

— Nemoj — kaže — da ideš nipošto! Ti ne znaš ko je Baš-Čelik, meni je mnogo vojske i novaca propalo dok sam Baš-Čelika uhvatio, nego ostani kod mene, ja ću ti isprositi drugu devojk, i ne boj se, ja te opet poštujem kao sin voga.

Ali carev sin nije hteo
nikako slušati, nego uzme
novaca za put,
uzjaše svo-

ga konja pa pođe u svet tražiti Baš-Čelika. Putujući tako zadugo, dođe u jednu varoš. Kako uđe, gleda tamo-amo, dok najedanput poviče jedna devojka s čardaka:

— E, careviću, sjaši s konja pa hodi u avliju.

Kad carević dođe u avliju, i onde ga sreće devojka, a on pogleda i poznađe svoju sestru najstariju: ruke šire, u lica se ljube, a sestra njemu govori:

— Hajde, brate, sa mnom na čardak.

Kad iziđu na čardak, onda carević stane pitati sestru svoju ko je njen čovek za koga se ona udala, a ona mu odgovori:

— Ja sam se — kaže — udala za cara zmajskog, i moj je čovek zmaj, nego, brate, da te dobro sakrijem, jer moj čovek kaže da bi moju braću isekao kad bi ih samo videti mogao; ja ću njega najpre ispitati; ako ti ništa neće učiniti, ja ću mu kazati za tebe.

Pa tako i učini: brata i konja mu sakrije.

Kad večer dođe, zmaj zgotove večeru, pa ga čekaju kad eto ti zmajskog cara! Kako

doleće u dvor, sav se dvor zasvetli i zablista. Kako uđe, odmah zove svoju ženu:

— Ženo — kaže — ovde čovečja kost miriše; ko je tu? Kazuj odmah!

Ona mu reče:

— Nema nikoga.

A on kaže:

— To ne može biti.

Onda mu žena odgovori:

— Boga ti, što te pitam da mi pravo kažeš: bi li ti štogod mojoj braći da sad koji od njih ovamo dođe?

A zmajski car odgovori:

— Onog najstarijeg i srednjeg bih zaklao pa ih pekao, a najmlađem ne bih ništa.

Onda ona veli:

— Došao je moj najmlađi brat.

Kad car čuje, on poviče:

— Dajte ga.

Kad brata sestra dovede pred cara, car skoći, ruke šire, u lica se ljube:

— Dobro došao, šurače!

— Bolje te našao, zete.

Pa mu ispriča sve od kraja do konca.
Onda ga car zmajski upita:

— Ta kud ideš, boga ti? Prekjuče
Baš-Čelik prođe i pronese tvoju ženu, ja ga
dočekam sa sedam hiljada zmajeva, pa mu
ne mogoh ništa učiniti; zaboravi ga molim
te, da ti dam novaca koliko hoćeš, pa idi kući.

No carević nije hteo nikako da ga sluša,
nego sutradan naumi da pođe, a kad car
vidi da ga ne može zaustaviti i s puta ga
odvratiti, onda mu izvadi jedno pero pa
mu ga dade u ruke, i ovako mu reče:

— Dobro slušaj šta ti kažem, i evo ti
ovo moje perce, pa kad ti bude velika nužda
i Baš-Čelika nađeš, a ti zapali ovo pero
moje, ja ću onda u isto vreme da doletim sa
svom mojom silom tebi u pomoć.

Carević uzme pero te pođe. Putujući
opet po svetu, dođe u drugu veliku varoš, i,
idući kroz varoš, poviče opet jedna devoj-
ka sa čardaka:

— E ti, careviću, sjaši s konja pa hodi u
avliju.

Carević uđe s konjem u avliju, kad
tamo, a sestra srednja srete ga u avliji,
ruke šire pa se u lica ljube; vodi brata na
kulu. Pošto sestra odvede brata na kulu,
upita ga kako je došao, a on njoj sve po
redu kaže, pa je pita:

— Za koga si se — kaže — udala?

A ona mu odgovori:

— Ja sam se udala za cara sokolov-
skog, i on će doveče doći; nego da te dobro
degod sakrijem, jer on braći mojoj preti.

Tako i učini i brata sakrije. Kad dugo
ne prođe, al' eto ti cara sokolovskog! Kako
doleće, sva se kula zaljulja od velike sile.
Odmah mu postave večeru, no on, kako
dođe, progovori svojoj ženi:

— Ovde ima čovečja kost.

Žena odgovori:

— Nema, čoveče — Pa upita: — Bi li ti mojoj braći štogod, kad bi koji došao?

Car kaže:

— Ja bih najstarijeg i srednjeg mnogo mučio, a najmlađem ne bih ništa.

Onda mu ona za brata kaže. On brzo naredi da ga dovedu, a kad ga car vidi, skoči na noge, ruke šire pa se u lica ljube.

— Dobro došao, šurače! — veli sokolovski car.

— Bolje tebe našao, zete! — odgovori njemu carević, pa odmah sednu večerati.

Posle večere pita car šuraka svoga kud je pošao, a ovaj mu odgovori da traži Baš-Čelika, i sve mu redom ispriča. A car ga stane savetovati:

— Nemoj — kaže — dalje da ideš, ja ću ti za Baš-Čelika kazati: onog istog dana kad je tvoju ženu ugrabio, ja sam ga dočekaao sa pet hiljada sokolova, pa smo se strašno pobili s njime, ali mu ništa učiniti ne mogosmo, a ti da mu jedan nešto učiniš! Zato te molim da se vratiš kući i evo ti blaga, uzmi i ponesi koliko god hoćeš.

Ali carev sin kaže:

— Hvala ti na svemu, ali se vratiti neću nikako, nego hoću Baš-Čelika da tražim — a sam u sebi misli: zašto ne bih, kad imam još tri života!

Kad sokolovski car već vidi da ga nikako odvratiti ne može, izvadi jedno perce pa mu dade govoreći:

— Uzmi — kaže — to moje pero, pa kad ti bude velika nevolja, a ti iskreši vatru pa ga zapali, a ja ću ti onda doći s mojom silom u pomoć.

Onda carević uzme perce, pa pođe tražiti Baš-Čelika.

Putujući dalje po svetu, dođe u treću varoš. Kako uđe u varoš, al' eto ti devojke pa poviče sa čardaka:

— Sjaši s konja pa hodi u avliju.

Carević sjaše s konja pa upravo u avliju, kad tamo, al' evo ti njegove sestre najmlađe, ruke šire pa se u lica ljube, vodi brata na kulu a konja u štalu.

Brat je pita:

— Za koga si se, sestro, ti udala, koji je tvoj čovek?

Ona mu odgovori:

— Moj je čovek car orlovski, za njega sam se udala.

Kad car dođe uveče kući, žena ga dočeka, a on ni reči, nego ljutito:

— Ko je ovde u dvor od ljudi došao, kazuj odmah!

Ona mu odgovori:

— Nije niko — pa počnu večerati. Onda ga žena upita: — Da li bi ti štogod mojoj braći učinio, da otkud dođu?

Car joj reče:

— Ja bih najstarijeg i srednjeg brata ubio, a najmlađeg ne bih: njemu bih i u pomoć uvek pritekao kad bih mogao.

Onda ona caru kaže:

— Evo onaj moj najmlađi brat, a tvoj šurak došao da me vidi.

Onda car zapovedi da ga dovedu, dočeka ga na noge, pa se s njime poljubi i reče mu:

— Dobro došao, šurače!

A on njemu odgovori:

— Bolje tebe našao, zete! — pa odmah sednu večerati.

Za večerom su razgovarali o svačemu, i naposljetku carević kaže da ide Baš-Čelika da traži. Kad to začu car orlovski, stane ga odvrćati govoreći mu:

— Zaboravi to zlo, i ne idi nigde, nego ostani ovde kod mene, bićeš svega zadovoljan.

Ali carev sin to ne sluša, nego sutradan, kako svane, opremi se i pođe dalje tražiti Baš-Čelika. Onda car orlovski, kad vide da ga odvratiti ne može, izvadi jedno perce pa ga dade šuraku:

— Uzmi — kaže — šurače, kad ti bude nevolja, ti ukreši vatru pa ga zapali, ja ću ti onda s mojim orlovima odmah u pomoć doći.

Carević uzme perce i pođe tražiti Baš-Čelika. Putujući po svetu od grada do grada tako sve dalje i dalje, najposle nađe svoju ženu u jednoj pećini. Žena, kako ga vidi, začudi se pa mu reče:

— Zaboga, čoveče, otkud ti ovde?

A on joj sve po ispriča, i kaže:

— Hajde ženo, da bežimo!

No ona mu na to odgovori:

— Kuda ćeš kad će nas Baš-Čelik stići odmah, pa će — kaže — tebe ubiti, a mene vratiti?

Carević znajući da ima još tri života, nagovori ženu da beže, pa tako i učine. No kad oni počnu bežati, Baš-Čelik to dozna, pa brže potrči i carevića stigne, pa poviče:

— E, careviću, zar ti ukrade ženu! — pa mu ženu otme i kaže: — Ja ti sad život praštam, jer znam da sam ti kazao da ću ti dati tri života, pa sad idi, ali više za ženu nemoj da se vraćaš, jer ćeš poginuti.

Pošto to reče Baš-Čelik odvede ženu sa sobom, a carević opet ostane sam ne znajući šta će. Najposle se reši da ponovo ide za ženu svoju. Kad dođe blizu one pećine, uhvati priliku kad Baš-Čelik otide, pa ženu opet povede sa sobom da beže. No Baš-Čelik odmah to dozna, pa potrči i carevića stigne, pa povadi strele i poviče:

— Voliš li — kaže — da te ustrelim ili da te mačem posečem?

Carević stane moliti, i Baš-Čelik mu reče:

— Ja ti sad i drugi život poklanjam, no ti kažem da se više ne usudiš da se za ženu vratiš, jer ti neću više da poklanjam život no ću te na mestu ubiti.

Pošto to reče, uzme ženu pa je odvede, a carević opet ostane sam razmišljajući kako bi ženu svoju izbavio. Najposle sam sebi kaže: »A što bih se Baš-Čelika bojao, kad još imam dva života, jedan što mi je on poklonio a jedan moj?« pa zaključi da se sutra ženi vrati kad Baš-Čelika nije bilo kod nje:

— Hajde — kaže — da bežimo.

Ona mu objašnjavaše da im nije vajde bežati jer će ih stići, no čovek njen primora je, da počnu bežati, a Baš-Čelik brzo ih stigne, pa poviče:

— Čekaj, ja ti više ne praštam!

Carević se prepadne i počne ga moliti da mu oprosti, ali Baš-Čelik reče:

— Znaš li da sam ti kazao da ću ti pokloniti tri života? Eto, sad ti treći poklanjam, i više života od mene nemaš, nego idi kući, i nemoj život svoj što ti ga je bog dao da izgubiš.

Carević, videći da protiv ove sile ne može ništa, pođe kući ali je ipak smišljao kako bi ženu svoju Baš-Čeliku oteo, dok mu najedanput padne na um što su mu zetovi kazali kad mu je svaki od njih po jedno perce dao. Onda reče sam sebi: »Hoću baš i četvrti put da se vratim da ženu moju uzmem, pa ako bude nevolje, onda ću pera da zapalim da mi zetovi u pomoć dođu«, pa se odmah digne i vrati onoj pećini de Baš-Čelik držaše ženu njegovu i, kad izdaleka vidi da Baš-Čelik nekud ode, javi se ženi i ona se začudi i prepadne, pa mu reče:

— Boga ti, zar ti je tako mrzak život, te si se vratio po mene!

No on joj kaže za zetove kako su mu dali svaki po jedno perce, pa kako će mu doći u pomoć, ako bude u nevolji, pa zato sam — kaže — još jednom došao po tebe; hajde odmah da bežimo!« I tako i učine, i počnu bežati, ali Baš-Čelik to odmah dozna, pa izdaleka poviče:

— Stani, careviću, nisi pobegao!

A carević, kad vidi Baš-Čelika, povadi ona sva tri pera i kresivo, pa stane kresati dok malo vatru prižeže, pa zapali sva

tri pera, ali dok je zapalio, Baš-Čelik ga stigne, potegne sablju i carevića preseče na pola. U isti čas eto ti čuda! Doleti car zmajski sa svojim zmajevima, car sokolovski sa sokolovima i car orlovski sa orlovima, pa se s Baš-Čelikom strašno pobiju, ali Baš-Čelik opet ugrabi ženu i uteče. Onda tri cara stanu svoga mrtva šuraka gledati i rešiše da mu život povrate, pa onda zapitaju najbrža tri zmaja koji može najbrže s Jordana vode doneti.

Jedan kaže:

— Ja mogu za pola sata.

Drugi kaže:

— Ja mogu za četvrt sata.

Treći kaže:

— Ja mogu za devet trenutaka.

Onda carevi poviču ovome:

— A sad ti, zmaje, brže idi!

Ovaj raširi silu vatrenu i donese zaista za devet trenutaka vode s Jordana. Carevi uzmu vodu, pospu vodom rane kud je carević rasečen bio. Kad pospu, rane se sastave, a carević oživi, te skoči na noge. Onda ga carevi savetuju:

— Idi sad kući kad si se smrti izbavio.

Carević njima kaže da će još jedan-

put da ide sreću okušati i ženu na bilo koji način ukrasti. Carevi, zetovi njegovi, kažu mu:

— Nemoj, poginućeš zaista sad ako odeš, jer života ti drugog nema osim onoga tvoga od boga.

Ali carević neće za to da čuje. Onda mu carevi kažu:

— E, kad već hoćeš silom da ideš, a ti nemoj odmah ženu da vodiš, nego joj kaži da pita Baš-Čelika de mu je junaštvo, pa onda dođi da nam kažeš, mi ćemo ti pomoći da ga osvojimo.

Onda carević ode krišom i dođe ženi, pa je nauči da ispita Baš-Čelika de mu je junaštvo, pa se vrati natrag. Kad Baš-Čelik kući dođe, žena ga stane pitati:

— Boga ti, de je to tvoje junaštvo?

A Baš-Čelik joj reče:

— Moja ženo, moje je junaštvo u sablji mojoj.

Onda se žena stane moliti spram sablje bogu. Baš-Čelik, kad to vidi, udari u smeh pa reče:

— O luda ženo, nije moje junaštvo u sablji, nego u mojoj streli.

A ona se okrene bogu moliti spram strele, a Baš-Čelik joj reče:

— O ženo, dobro li te neki uči da me ispitaš de je moje junaštvo! Ja bih rekao da je živ tvoj čovek, pa te on uči.

A ona se počeo kleti da je niko ne uči, jer i nema ko.

Posle nekoliko dana dođe joj čovek, ona mu sve kaže kako još nije mogla doznati od Baš-Čelika de mu je junaštvo, a čovek joj odgovori: »Ispitaj ga opet«, pa ode.

Kad Baš-Čelik dođe, žena ga stane opet pitati de mu je junaštvo. Onda joj Baš-Čelik odgovori:

— Kad ti moje junaštvo tako poštuješ, ja ću istinu da kažem de je moje junaštvo — pa onda stane pričati: — Daleko odavde ima jedna visoka planina, u onoj planini jedna lisica, u lisici srce, u srcu jedna ptica, u onoj je ptici moje junaštvo, ali se ta lisica ne da lako uhvatiti: ona se može pretvoriti u razne oblike.

Sutradan, kad Baš-Čelik ode, carević opet dođe ženi svojoj da čuje šta

je doznala, a žena mu sve kaže. Onda carević ode pravo zetovima, a oni ga jedva dočekaju da čuju de je Baš-Čelikovo junaštvo, pa se odmah dignu i sa carevićem odu. Kad tamo dođu u onu planinu, puste orlove da love lisicu, a lisica pobegne u jedno jezero koje je bilo usred one planine, i pretvori se u čudo sa šest krila, ali sokolovi odmah za njim i odande ga isteraju; onda ono

poleti u oblake pa počne bežati, a zmajevi za njim! Ono brže onda pretvori se opet u lisicu i stane po zemlji bežati, ali tu je orlovi dočekaju i ostala vojska, pa je salete i uhvate. Onda carevi narede te se lisica raspori i srce izvadi, pa nalože vatru, srce raspore, iz

srca pticu izvade i u vatru bace. Kako ptica izgori, Baš-Čelik pogine. Carević onda uzme svoju ženu pa ode s njom kući.